

**Aurea Rosa id est preclarissiam[!] expositio sup[er]
euangelia totius anni: de Tempore [et] de Sanctis. tam
s[ecundu]m ordine[m] Predicato[rum] q[uam]
s[ecundu]m Curia[m]**

Mazzolini, Silvestro

[Augsburg], 31. Okt. 1510

VD16 M 1750

Capitulu[m] primu[m] de regulis exponendi scripturas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70429)

Tractatus.

I

coegissent. **D**orsibus aut plurimorum me ob
 scio (de inuidis loquor) quod propter malis et
 bonis a deis conuerti solet, sed si amico
 rum uotis obtemperet: si quoque uos hac les
 ctione profecisse nouerim: que admodum et ap
 petor et spero id mihi satis superque gratulabor
Vale felix

ne ecclesie oia dicenda committo
Explicit Argumentum.

Incipit *Siluea*

Rosa.

**Capitulum primum de regulis
 exponendi scripturas.**

**Incipit Argumentum in An
 ream Rosam uiri eruditissimi
 Magistri Siluestri de Puerio
 ordinis Predicatorum.**

Ropter

diuini sermōis pfun
 ditate quibusdam regulis
 ad intellectum et ex
 positionem euāgeliorum
 opus est: quod adducit
 Iuliano. In ub. de sumo

Insueue

re diuini uerbi proclamato
 res ac innumera fidelium
 christi multitudo: sancti euā
 gelij sensum litterale sym
 bolicumque perquirere. **U**terque
 rumque igitur uotis posse facere satis intelli
 gunt: et Aurea Rosam que centum circiter la
 tis folijs constat, et que literalis sensus odo
 res: mysticorumque redoleat: non solum Predi
 catorum ordini: uerumetiam Romane curie ta
 bula suffragate eodem elucubrare. **Q**uattu
 or aut partibus siue tractatibus opus omne
 ab solua. **H**orum primus de sensibus erit diuini
 uerbi eloquiorum: ac regulis exponendi scriptu
 ras. **Q**uia enim spirituales sensus in infinitum
 excedere atque multiplicari possunt: ne in
 immensum opus nostrum proficeret: id igitur
 ut primo tractatu suffragate: necnon quidam
 euāgeliorum quod rigida expositione quisque uel
 rudis homini sensum genera et agnoscere et
 excogitare possit. **S**ecundus uero tractatus euā
 geliorum expositione: semper quod de litterale. se
 pe uero etiam Allegoricam et Anagogicam et
 Moralē prinet. **T**ertio uero loco quod stituncu
 las: tum theologicas ac prinetes, tum etiam
 morales: euāgelij quod de imprinetes. **S**ed tamen
 euāgelij doctoribus oportunas ueluti quod diti
 liber inu subijctā. **P**ostremo scilicet euāge
 lia erit perstringenda breuissime: his tamen
 elucidatis: quod difficultatibus nodis essent im
 plicata. **E**t uero post antiquorum doctrinam tam
 in laboris necessitas fuit ut omnes scripturarum expo
 sitiones uno loco congerere: elucidare: et pro
 nates quod uerba licet habeant. **S**ecundum uero roma

mo bono. c. xx. quod clauis scripturarum se
 cundum: eo quod per ipas ad intellectum eam introdu
 cimur. **P**rima ergo regula est quod propter con
 nexionem capitulis ad reliqua membra: seu ad suum p
 prium corpus sacra scriptura quod sub uno pre
 textu et sub una persona loquens: modo loquitur de uno
 modo de alio. **H**uius exemplum habet **E**sa. lxij. c. **I**n
 ducit inquit me dominus uelut in meta salutem: et indu
 meto iusticie circumdedit me. **Q**uod si spiritus dei
 coratum coronat: et quod si spiritus sanctus ornamentis
 libris suis. **Q**uod enim ibi dicitur: quod si spiritus sanctus: intelli
 gitur de capite. i. christo. et quod subditur: quod si spon
 sam: intelligitur de corpore christi spirituali seu my
 stico. i. ecclesia. **S**icut **L**uca. j. c. ubi dicitur. **O**scu
 let me osculo oris sui: quod meliora sunt uerba
 ra tua uino. **E**t enim dicitur osculetur: spiritus est spiritus
 sanctus. i. ecclesie frui desiderans: amplexu spiritus sancti. i.
 christi. **E**t uero subiungitur: quod meliora sunt et
 spiritus est sponsi spiritus sanctus comendatis. **U**n
 talibus sic prinetis ratio predicta debet prudens
 lector attendere: quod capiti: et quod membris con
 ueniat. **S**ecunda regula est quod diuina scriptura
 aliqui sunt cum bonis commendat malos: et cum
 malis vituperat bonos. **E**t aliqui in eodem co
 textu exprimit quod ad malos et quod ad bonos
 prinet. **R**atio istius regule est: quod corpus christi
 quod est ecclesia multiplex sumi potest: ut et dicitur
 quod docet secus **T**imo. iij. q. viij. ar. iij. **E**t enim
 corpus christi dicantur creature rationales: quod et se
 unites: siue sint homines siue angeli: sic multi
 pliciter aliquid dicuntur christo unificata multiplex

De sensibus scripturarum

est ecclesia et corpus christi. Unius autem ut ibidem dicitur aliquid christi primo per gloriam: ut scilicet in se ipso. Secundo per charitatem: ut iusti qui adhuc sunt in via. Tertio per fidem: ut fideles peccatores. Quarto aliquid unius: quod sunt in potentia ut unius ante et de facto aliquid unius: ut predestinati qui tamen adhuc non credunt: sed credent in futuro. Quinto aliquid unius: quod sunt unius et tamen nunquam unius tunc christi: ut qui non credunt neque credent in posterum. Quibus autem quibus modis aliquid christi dicitur: tamen unius: tamen actualiter unius non sunt nisi qui unius aliquid tamen per modum. Et sic triplex potest distingui corpus christi mysticum. scilicet gloriosum ut scilicet qui sunt in patria: et non gloriosum sed tamen verum ut scilicet membra unius per charitatem. et tunc non gloriosum neque verum sed fictum: ut membra unius per solam fidem: qui sunt membra mortua et arida. Tercium unius per solam fidem et unius per fidem et charitatem omnes sunt ecclesia: si consideret modum unius qui est per fidem: qui veritas cois est: non autem si consideret modum unius qui est per charitatem. Sed quia iste modus unius per charitatem est nobis incognitus. Hinc est quod dicitur tamen dicitur esse ecclesie. scilicet tamen per bas: qui est unius per gloriam. et militas qui est unius per fidem: siue tales sint unius per charitatem siue non. Et ideo ecclesia militas continet bonos et malos. unius assimilatur sagine misse in mari in qua sunt boni pisces cum malis autem ad litum trabatur. Dat. xij. Et sicut assimilatur agro in quo crescit cum tritico etiam zizania seu lolia. Dat. xij. Hac ergo ratione aliquid cum bonis cois medatur male commixtum. ut Osee. xj. Puer israel et dilecti eius. Aliquid e converso boni vituperant cum malis: ut Esa. j. Loquitur bos possessore suum autem per sepe dominum. autem autem me non cognovit et populus meus non intellexit. Aliquid etiam eodem preceptu exprimitur quod ad bonos et quod ad malos pertinet. sicut Esa. j. dicitur. Nigra sicut sicut formosa filie hierusalem sicut tabernacula cedaron ad malos refert. Cedar enim fuit filius Hismael ut habetur Gen. xv. a quo descendit sacerdos. Quod si subditur sic pelles salomonis refert ad bonos. Per salomonem enim habet intelligitur ipse deus secundum expostores catholicos et hebreos. Et ideo pelles eius dicitur pelles quibus tabernaculum domini operiebatur: in quo boni colebantur dei

Tertia regula est quod aliquid sub eadem littera accipitur sensus historie seu literalis et mystice. Pro cuius noticia sciendum est quod sicut infra patebit Aliquid una littera seu unius textus habet duplicem sensum literalem. Verbi gratia. dicitur. j. Paral. c. xvij. et sunt verba dei. Ego ero illi in preem: ipse erit mihi in filium. Iste enim textus ad litteram intelligitur de Salomone filio David: cui deus fuit pater per adoptionem. et sicut ad litteram intelligitur de christo filio dei per naturam. Et quod est intelligitur ad litteram de Salomone filio David: patet legitur capitulum illud. Nullus enim nisi stolidus aliter sentit illius textus accipiet. Unius ergo Salomone ab omnibus hebreis literaliter exponitur sicut catholicis. Quod autem etiam ad litteram intelligitur de christo probo. Nam sic docet Augustinus. Tunc cum donarista: nullus sufficient potest ex verbis sacre scripture arguere et probare nisi sumat illa in sensu literalis. Aplos autem ad Hebr. j. arguitur ex predictis verbis quod christus fuit maior angelus. Ergo sufficient supponit probare non est quod multa verba accipiat in sensu literalis: cum ea dicitur de christo esse dicta. Licet autem literaliter exponatur iste passus de Salomone et de christo. tamen secunda expositio quod exponitur de christo est aliquid modo spiritualis et mystica. scilicet secundum quod in quantum Salomon fuit figura christi. et sic intelligenda est regula. Quarta regula est quod divina scriptura aliquid in eadem verborum serie de genere transit ad speciem: et de toto ad partem vel e converso. Nam Esa. xij. primo loquitur de babylonem speat dicens. Non babylonis: et transit statim ad loquendum de toto mundo generaliter dicens. A summitate celi dominus: et vasa furoris eius ut disperdat omnes terras. Postea iterum regreditur ad loquendum de terra babylonem specialiter dicens. Ecce ego suscitabo super vos deos: qui argentum non querant. Nam darius medus cum Lyro nepote suo cepit babylonem: et Baltasar regem eius occidit. ut habetur Dan. v. Quinta regula est quod divina scriptura aliquid ponit unius tempore alio. Hoc autem quatuor modis contingere solet. Uno modo per synecdochem: quoniam pars temporis per toto ponitur. sic dicitur christus tribus diebus in sepulcro iacuisse. et tamen constat quod prima et ultima dies integre non fuerunt. Alio modo per minutias temporis: quod in sacra scriptura aliquid computatur aliquid vero non. et consequenter scriptura loquens de aliquo numero annorum in diversis

his locis non ponit fuisse eundem numerum ubique: eo. i. q. predicte minutie in vno loco computatur: non in alio. Hoc autem frequenter patet in libris Regum: et Paral. Tertio modo contingit eorum computatio annorum incipit in vno loco a priori termino: in alio a posteriori. sicut Gen. xv. dictum fuit Abrae q. semen eius futurum erat peregrinum quadringentis annis. et tunc de ista peregrinatione seu mansione in egypto dicitur Exo. xij. q. fuit quadringentorum et triginta annorum. q. computatio huius maioris numeri incipit a re q. dictum fuit Abrae Gen. xij. Egredere de terra tua etc. Computatio autem minoris incipit a mansione Isaac: q. fuit trigessimus annus post egressum Abrae de Aram. Quarto modo contingit: eorum diuina scriptura aliqui de futuro loquitur per modum preteriti propter certitudinem prophetie et diuine prescientie: ex q. fit reuelatio ipsi prophete. Huius exemplum habet Lu. j. ubi beatus Iesus volens docere q. dominus dispenderet iudeos superbos de regno iudee: et dispergeret per mundum humiliares eos: et exaltaret humiles gentiles in christum credituros: ait loquens in preterito. Dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentem de sede etc. Aduertendum tamen est: q. duplex est prophetia. scilicet conuictio: et absolute prescientia. In prima non predicat id q. deus videt esse futurum: seu id q. est in prescientia dei: sed id q. est in ordine causarum secundarum. In secundanda pro predicat id q. deus videt esse futurum. Huius exemplum habet iij. Reg. xx. ubi dicitur q. Esaias dixit Ezechie q. de illa egritudine moreretur. Tertium est autem q. mors Ezechie erat in causis secundis: q. illa egritudo erat mortalis et causa sufficientis mortis. sed tamen non erat in prescientia dei: q. deus non videt mortem ex illa infirmitate futura: alioquin deus fuisset deceptor: cum Ezechias fuerit ab illa egritudine liberatus. Que ergo predicantur primo modo non euentunt semper: vt patet de predicata morte: et de subuersione Antiochie: Jo. ne. iij. Ideo in talibus non habet locum iste modus loquendi de futuro ac si esset preteritum: sed solum in his que predicantur secundo modo. quia talia infallibiliter euentunt. Sexta regula est: q. in sacra scriptura non semper eodem ordine gesta scribuntur et fiunt: sed aliquando per anticipacionem posterius gesta prius scribunt. Aliquando per recapitulacionem fit econ-

uersio: q. scilicet prius facta posterius scribunt. Exemplum huius habet in Genesi. Nam Gen. x. dicitur de filiis Noe. Ab his diuisae sunt insule gentium in regionibus suis vnusquisque secundum linguam suam. Et post in ca. xj. dicitur. Erat autem terra labij vni: et sermonum eorum vnde. Et q. patet q. illud quod in ca. x. dicitur de diuisione linguarum: est dictum per anticipacionem: cum in sequenti. i. in. xj. dicitur q. terra erat vnus labij. i. vnus lingue. Sicut in Genesi postquam Moyse in ca. j. descripsit creationem celi et terre et ornatum et distantiam partium mundi: statim in ca. sequenti. i. secundo dicitur. Iste est generacionis celi et terre in die q. create sunt. Et quo patet q. hoc dicitur per recapitulacionem. Septima regula est de diabolo et eius corpore. Sicut enim dicit beatus Gregorius in quodam sermone. certe iniquus omni diabolus caput est et huius capitis membra sunt omnes iniqui. Ideo propter conexione capitis ad membra scriptura loquens de vno in eodem contextu transit ad loquendum de alio. sicut Esa. xij. loquens de rege Babilonis q. erat diaboli membrum: transit ad loquendum de principe demonum: cum subdit ibidem. Quis cecidit i. lucifer de celo qui mane oriebaris: Et sicut Ezech. xxvij. loquens de principe tyri transit ad loquendum de diabolo: cum subdit ibi. Tu signaculum similitudinis plenius sapia: perfectus decore: in delictis gradus dei fuisti. Quibus igitur his regulis: vel quibusdam eorum necesse est frequenter vt ad intellectum scripturarum euangelij: vt in preceptis patebit.

Capitulum secundum q. sacra scriptura habet plures sensus sub eadem littera.

Sicut autem rursus aduertendum q. diuina scriptura plures habet sensus. Sensus quidem multis modis sumi possunt. Sed tamen quantum ad presens pertinet per sensum accipimus id quod mens quis oratione seu applicatione vel sententia audita vel lecta in semetipsa accipit. Est ergo sensus idem quod sententia: seu conceptus mentalis complexus: eo modo q. dicere consueuimus q. oratio perfecta perfectum sensum in auro auditoris generat. Habet ergo diuina scriptura plures sensus. q. ex oratione eam